

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 1 Απριλίου 2012

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α) Συνθήκη του Χουνκιάρ – Ισκελεσί.
- β) Σχέδιο Μάρσαλ.
- γ) Χάρτης του Ατλαντικού.

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2.1

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα γράμμα της Στήλης Β, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση. Στη στήλη Α περισεύουν δύο ονόματα.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Μαρίτα	α. Σχέδιο εισβολής στην Ελλάδα (Β΄ Παγκόσμιος)
2. Ρούσβελτ	β. Οικονομική βοήθεια σε Ελλάδα και Τουρκία.
3. Ρομπέρ Σουμάν	γ. Ιστοριογράφος και θεμελιωτής της πολιτιστικής συνέχειας του ελληνικού έθνους.
4. Μπαρμπαρόσα	δ. Πατέρας της Ευρώπης
5. Χάρυ Τρούμαν	ε. Σάμιος επαναστάτης
6. Κωνσταντίνος Παπαρηγόπουλος	στ. Σχέδιο εισβολής στη Ρωσία (Β΄ Παγκόσμιος)
7. Κωνσταντίνος Κανάρης	ζ. Ψαριανός επαναστάτης
8. Λυκούργος Λογοθέτης	
9. Φραγκίσκος Φερδινάνδος	

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Α2.2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «**ΣΩΣΤΟ**» ή «**ΛΑΘΟΣ**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η φιλανθρωπία ήταν μία από τις τακτικές των προηγμένων χωρών της Ευρώπης για την αποικιακή εξάπλωσή τους στον υπανάπτυκτο κόσμο της Αφρικής και της Ασίας.
- β. Το 1947 επιτεύχθηκε συμφωνία για τον τρόπο καταβολής των πολεμικών αποζημιώσεων από τη Γερμανία προς τους Συμμάχους.
- γ. Το επαναστατικό κίνημα των Σπαρτακιστών στη Γερμανία δεν προξένησε ιδιαίτερη ανησυχία στα αστικά καθεστώτα της Ευρώπης.
- δ. Το 1900 ξέσπασε η επανάσταση των Μπόξερ ως αντίδραση στην επιρροή που είχαν αποκτήσει στην Κίνα οι δυτικές δυνάμεις, οι οποίες όμως κατέπνιξαν την εξέγερση.
- ε. Το 1992 υπογράφηκε η Συνθήκη του Μάαστριχτ.
- στ. Το κίνημα των Νεοτούρκων του 1908 υποσχέθηκε στο λαό της αυτοκρατορίας ισονομία, ισοπολιτεία και ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ Β1

Αφού προσδιορίσετε την έννοια του εκσυγχρονισμού κατά το 19^ο αιώνα, να αναφερθείτε στις προϋποθέσεις εκσυγχρονισμού του ελληνικού κράτους.

Μονάδες 11

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η εξέλιξη του Κυπριακού προβλήματος μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και έως τις ημέρες μας.

Μονάδες 14

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παραθέματα που σας δίνονται, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α) ποιες ήταν οι οικονομικές - κοινωνικές επιπτώσεις της βιομηχανικής επανάστασης; (Μονάδες 14)
- β) ποια η γεωγραφική εξάπλωσή της στην ευρωπαϊκή ήπειρο (Μονάδες 11);

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

Κατά συνέπεια στα μέσα του 19ου αιώνα, η εκβιομηχανισμένη Ευρώπη δεν αντιπροσωπεύει παρά ένα πολύ περιορισμένο τμήμα της γηραιάς ηπείρου, που περιλαμβάνει τη Μεγάλη Βρετανία (όχι όμως την Ιρλανδία), τη βόρεια και την ανατολική Γαλλία (με προεκτάσεις στο κεντρικό και το νοτιοανατολικό της τμήμα), το Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, ένα μέρος της Γερμανίας του Ρήνου και ορισμένους απομονωμένους και μερικώς ανεπτυγμένους πόλους στη βόρεια Ιταλία. Από αυτές τις βιομηχανικές ζώνες, όπου η βιομηχανική επανάσταση και η συνακόλουθη οικονομική «απογείωση» πραγματοποιήθηκαν, μερικές φορές με σημαντικές διαφορές φάσης, ξεκίνησαν οι υλικές ανακατατάξεις και οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί που διεισδύουν σιγά - σιγά σε όλη τη βόρεια και τη δυτική Ευρώπη. Εκεί μεταβάλλουν το συσχετισμό δυνάμεων ανάμεσα στους κοινωνικούς παράγοντες και οξύνουν τις ανομοιότητες με τις ανατολικές και νότιες ζώνες όπου κυριαρχεί η γεωργία. Από τη μια μεριά «η Ευρώπη του κάρου» και από την άλλη εκείνη της «ατμομηχανής», για να χρησιμοποιήσουμε μια καθιερωμένη μεταφορά.

Serge Berstein – Pierre Milza, *Ιστορία της Ευρώπης 2, Η ευρωπαϊκή συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών 1815 – 1919*, σ. 72-79.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

«Η εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, που κρατούσε τα εισοδήματά της σε επίπεδο επιβίωσης επιτρέποντας έτσι στους πλούσιους να συσσωρεύουν τα κέρδη, με τα οποία χρηματοδοτούσαν την εκβιομηχάνιση (και τις δικές τους μεγάλες ανέσεις) προκαλούσε την εχθρότητα των προλεταρίων... Η εργατική τάξη και οι δυσαρεστημένοι μικροαστοί, που κινδύνευαν να πέσουν στην άβυσσο της φτώχειας, είχαν συνεπώς τους ίδιους λόγους δυσαρέσκειας. Οι λόγοι αυτοί με τη σειρά τους ένωσαν τα μαζικά κινήματα. [...]»

E.J. Hobsbawm, *Η εποχή των επαναστάσεων 1789 – 1848*. Αθήνα (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας) 2002, σ. 64-65.

ΘΕΜΑ Δ1

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του σχολικού βιβλίου και των κειμένων που παρατίθενται να αναφερθείτε στη σημασία της ελληνικής αντίστασης για την έκβαση του β΄ παγκοσμίου πολέμου.

Μονάδες 25

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.Ιλ3Γ(ε)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄

«Ο όρος «αντίσταση» κάλυψε μια ανέκδοτη μορφή πάλης κατά του ναζισμού στο εσωτερικό όλων των κατεχόμενων χωρών... Ο κάθε λαός είχε τους δικούς του λόγους να αντισταθεί... Στην Ελλάδα ο όρος «αντίσταση», στη διάρκεια της αντίστασης (1941-1944), είναι άγνωστος. Κανείς δεν τον είχε χρησιμοποιήσει τότε. Η πάλη, ένοπλη ή πολιτική, ονομάζεται αγώνας, εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας, αντάρτικο, οι μαχητές ονομάζονται αντάρτες (της δεξιάς και της αριστεράς), Εαμίτες, Ελασίτες, Εδεσίτες κ.λ.π., ένοπλοι και μη ένοπλοι της υπαίθρου και των πόλεων.[...] Στην Ελλάδα ο όρος αντίσταση χρησιμοποιείται μετά τα Δεκεμβριανά, οπότε οι πρώτοι αντάρτες και αγωνιστές ονομάζονται αντιστασιακοί, όπως σε ολόκληρη την Ευρώπη. [...] Ανεξάρτητα από την εμβέλεια και τη σπουδαιότητα του στρατιωτικού σκέλους της Αντίστασης, είναι αναμφισβήτητο ότι στέρησε στον Άξονα την κοινωνική επέκταση της ενδοχώρας του και τον υποχρέωσε να πολεμά μόνος – και μετά το 1943 μόνη της η Γερμανία- εναντίον ολόκληρης της Ευρώπης και όλων των ευρωπαϊκών λαών.»

Άγγελος Ελεφάντης, «Το αντιστασιακό φαινόμενο», *Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770 - 2000*. Ελληνικά Γράμματα 2003, τ. 8, σ. 78,80.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄

«Η ένοπλη αντίσταση με τη μορφή που πήρε στην Ελλάδα, ήταν ένα απόλυτα καινοφανές φαινόμενο....Στα πλαίσια ενός μεγάλου πολέμου που όμοιο του δεν είχε πριν γνωρίσει η ανθρωπότητα, στα πλαίσια της κατάκτησης της χώρας από ξένα στρατεύματα, η προσφυγή στην ένοπλη αναμέτρηση είτε με τον κατακτητή είτε με τον εσωτερικό κοινωνικό και πολιτικό αντίπαλο εμπεριείχε μία καίρια ρήξη με τα ως τότε ισχύοντα. Η ενεργός συμμετοχή στον πόλεμο με τρόπο μάλιστα μαζικό, με στρατούς και κανόνες τακτικού πολέμου, αποδείκνυε με το διανεγέστερο τρόπο την πολιτική επιτυχία εκείνων των δυνάμεων που αποφάσισαν σε δύσκολους καιρούς να προασπίσουν τη χώρα και το λαό της.»

Γ. Μαργαρίτης, «Η ένοπλη αντίσταση κατακτήσεις και συγκρούσεις 1942-1944». *Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770 - 2000*. Ελληνικά Γράμματα 2003, τ. 8, σ. 111.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ΄

«Η ελληνική αντίσταση υπήρξε σε μεγάλο βαθμό μια υπόθεση των νέων ανθρώπων και των γυναικών. Ίσως να μην ήταν εκείνοι που διηύθυναν κεντρικά τον αγώνα, αλλά φαίνεται ότι χωρίς την παρουσία και την ενεργό συμμετοχή τους ο απελευθερωτικός αγώνας δεν θα είχε τις ίδιες ελπίδες σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα να έχει ολοκληρωθεί.»

Δήμητρα Σαμίου, «Οι Ελληνίδες στην κατοχή-πόλεμος και ανατροπές», *Ιστορία του νέου ελληνισμού 1770-2000*. Ελληνικά Γράμματα 2003, τ. 8 σ. 188.

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Κυριακή 1 Απριλίου 2012

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

- α) Σχολ. Βιβλίο, σ. 38-39. Μετά την υπογραφή της συνθήκης ειρήνης της Κιουτάχειας «ο ρωσικός στόλος εγκατέλειψε το Βόσπορο ... πολεμικών σκαφών της στο Αιγαίο». (Μπορεί να συμπληρωθεί ότι πάντως αυτή η προνομιακή θέση της Ρωσίας θα ανατρεπόταν αργότερα με τη σύμβαση των Στενών.)
- β) Σχολ. Βιβλίο, σ. 144, «στις αρχές Ιουνίου 1947... Ανατολικής Ευρώπης.
- γ) Σχολ. Βιβλίο, σ.117. «Ο Πρόεδρος Φραγκλίνος Ρουσβελτ... διεθνή ζωή».

ΘΕΜΑ Α2.1

1. α
2. –
3. δ
4. στ
5. β
6. γ
7. ζ
8. ε
9. –

Περισσεύουν τα 2 και 9.

ΘΕΜΑ Α2.2

- α. ΣΩΣΤΟ
- β. ΛΑΘΟΣ
- γ. ΛΑΘΟΣ
- δ. ΣΩΣΤΟ
- ε. ΣΩΣΤΟ
- στ. ΣΩΣΤΟ

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο, σ. 60: «Εκσυγχρονισμός αυτή την εποχή σήμαινε κυρίως ... αδιέξοδη και πολυέξοδη εθνική πολιτική.»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό βιβλίο, σ. 164-165, το ομώνυμο κεφάλαιο: «το Κυπριακό μετά την τουρκική εισβολή», ως εισαγωγή στην απάντηση μπορεί να χρησιμοποιηθούν λίγες προηγούμενες σειρές: «στις 15 Ιουλίου 1974... Κυπρίους». (σ. 164)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α)

Οι βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης και οι ΗΠΑ αποτελούσαν κατά τον 19^ο αιώνα το κέντρο ενός παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Το σύστημα αυτό ήταν μοναδικό, αλλά και ευαίσθητο και εύθραυστο: βασιζόταν στη συνεχή αύξηση του πληθυσμού της Ευρώπης (ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 50% περίπου μεταξύ του 1850 και του 1900, από 266 σε 400 εκατομμύρια), στην ελεύθερη μετανάστευση ανθρώπινου δυναμικού και κεφαλαίων έξω από την Ευρώπη, στην εκλεκτική ανάπτυξη της βιομηχανίας σε περιοχές του κόσμου, στην ανάπτυξη των συγκοινωνιών και των επικοινωνιών, καθώς και του ασφαλιστικού και τραπεζικού συστήματος, και στην αύξηση του διεθνούς εμπορίου.

Οι Serge Bernstein και Pierre Milza αναφέρουν ότι η βιομηχανική επανάσταση και η οικονομική ανέλιξη που ακολούθησε επηρέασαν το οικονομικό στερέωμα και συνέβαλαν στο μετασχηματισμό των κοινωνιών, καθώς μετέβαλαν το συσχετισμό των δυνάμεων των κοινωνικών παραγόντων. Ο Hobsbawm με τη σειρά του επισημαίνει ότι το νέο σύστημα εξυπηρετούσε ιδιαίτερα τους πλούσιους, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν την εργατική τάξη κρατώντας τα εισοδήματά τους σε χαμηλό επίπεδο. Αυτοί χρηματοδοτούσαν βιομηχανικές επενδύσεις με τα κέρδη τους και απολάμβαναν μια προκλητικά άνετη ζωή τους. Η κατάσταση αυτή προκαλούσε δυσαρέσκεια τόσο στην εργατική τάξη όσο και στους μικροαστούς, που απειλούνταν με οικονομικό μαρasmus. Έτσι, σιγά - σιγά άρχισαν να οργανώνονται τα μαζικά κινήματα.

Επιπλέον, κατά τους Serge Bernstein και Pierre Milza οξύνθηκαν οι ανομοιότητες ανάμεσα στη βιομηχανικά αναπτυγμένη Δύση αφενός και αφετέρου στις ανατολικές και νότιες ζώνες, όπου κυριαρχούσε η ενασχόληση

με τη γεωργία. Η ευρωπαϊκή ήπειρος λοιπόν μοιράστηκε σε «Ευρώπη του κάρου» και Ευρώπη της «ατμομηχανής».

β)

Το οικονομικό άλμα της Αγγλίας υποχρέωσε και τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες να στραφούν προς την ίδια αναπτυξιακή κατεύθυνση, επειδή τα βιομηχανικά προϊόντα απειλούσαν με ολοσχερή καταστροφή τις παλαιές βιοτεχνίες των ηπειρωτικών χωρών της Ευρώπης. Η εκβιομηχάνιση της παραγωγής όμως στην ηπειρωτική Ευρώπη, όπως και στον υπόλοιπο κόσμο, καθυστέρησε για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή δεν υπήρχαν εκεί οι παράγοντες και οι συνθήκες που είχαν αναπτυχθεί στην Αγγλία. Επιπλέον, σε αντίθεση προς την Αγγλία, την εκβιομηχάνιση στην Ευρώπη ανέλαβαν και προώθησαν οι κυβερνήσεις με παρεμβάσεις που δεν επέτρεπαν την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς. Έτσι, σύμφωνα με τους Serge Berstein και Pierre Milza, στα μέσα του 19^{ου} αιώνα η εκβιομηχάνιση της Ευρώπης συντελέστηκε σε διαφορετικές φάσεις και ήταν περιορισμένη. Περιλάμβανε τη Μεγάλη Βρετανία, τη βόρεια και ανατολική Γαλλία, περιοχές της κεντρικής και νοτιοανατολικής Γαλλίας, το Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, τμήμα της Γερμανίας του Ρήνου και ορισμένες περιοχές στη βόρεια Ιταλία. Έτσι, σύμφωνα και με το σχολικό βιβλίο, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η βόρεια Ιταλία, από κοινού με την Αγγλία και τις ΗΠΑ, αποτέλεσαν το βιομηχανικό πυρήνα του κόσμου.

ΘΕΜΑ Δ1

Η ανάπτυξη ενός ισχυρού κινήματος Εθνικής Αντίστασης στην κατεχόμενη Ελλάδα υπήρξε αποτέλεσμα της άρνησης του ελληνικού λαού να συμβιβαστεί με το καθεστώς της τριπλής εχθρικής κατοχής - Γερμανών, Ιταλών και Βούλγαρων - σε βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών του. Τα διδόμενα παραθέματα του Α. Ελεφάντη και στη συνέχεια του Γ. Μαργαρίτη, επιβεβαιώνουν τα παραπάνω στοιχεία του σχολικού βιβλίου. Στο πρώτο επισημαίνεται ότι ο όρος «αντίσταση» εξέφρασε σε όλες τις κατεχόμενες χώρες την πάλη κατά του ναζισμού παρά τα διαφορετικά κατά χώρα κίνητρα. Παρόλα αυτά η αντίσταση στον ελληνικό χώρο υπήρξε καινοφανές φαινόμενο, χωρίς ομοιότητες με προηγούμενες πολεμικές αναμετρήσεις. Σηματοδότησε μια πραγματική «ρήξη» με το παρελθόν, γι' αυτό και οδήγησε όχι μόνο σε σύγκρουση με τον κατακτητή αλλά και με την ντόπια πολιτικο-κοινωνική ιθύνουσα τάξη. Η συμμετοχή στην αντίσταση κατά των κατακτητών αναδεικνύει την πολιτική επιτυχία των δυνάμεων που υπερασπίστηκαν τη χώρα και το λαό τους.

Τις αρχικές μεμονωμένες πράξεις αντίστασης κατά του κατακτητή διαδέχθηκαν η σύσταση και η δράση ισχυρών μαζικών οργανώσεων, όπως ήταν, κατά σειρά σπουδαιότητας, το ΕΑΜ, ο ΕΔΕΣ, και η ΕΚΚΑ. Η πάλη αυτή, αναφέρει ο Α.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

E_3.Ιλ3Γ(α)

Ελεφάντης, είτε ένοπλη είτε πολιτική ονομάζεται αγώνας, «εθνοαπελευθερωτικός», «αντάρτικο» και οι μαχητές της «αντάρτες», Εαμίτες, Ελασίτες, Εδεσίτες. Ωστόσο τονίζει ότι ο όρος «αντίσταση» για τα Ελληνικά δεδομένα εμφανίζεται μετά τα Δεκεμβριανά, οπότε οι πρώτοι αντάρτες και αγωνιστές αποκαλούνται «αντιστασιακοί», όπως του ονόμαζαν και σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Αριθμητικά ασθενέστερες υπήρξαν οι οργανώσεις των πόλεων, αόρατες στρατιές, οι οποίες, σε συνεργασία με το Συμμαχικό Στρατηγείο Μέσης Ανατολής, είχαν κυρίως επωμιστεί την ευθύνη για τη διενέργεια δολιοφθορών και κατασκοπείας. Πουθενά στην Ευρώπη η αντιστασιακή κίνηση δεν υπήρξε, αναλογικά με τον πληθυσμό της χώρας, τόσο καθολική και ο αριθμός των συνεργατών του κατακτητή τόσο περιορισμένος. Μόνο οι Έλληνες εξάλλου μεταξύ των κατακτημένων λαών κατόρθωσαν, αντιδρώντας μαζικά να μην συμμετάσχουν στην εκστρατεία κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Το τίμημα όμως της αντίστασης αυτής ήταν βαρύ: εκτελέσεις, βασανισμοί, φυλακίσεις έπληξαν χιλιάδες αγωνιστές. Το τελευταίο παράθεμα της Δ. Σαμίου προσθέτει στα προγραφόμενα ότι στην ελληνική επικράτεια η αντίσταση ήταν έργο της νεολαίας και γυναικών, οι οποίοι με την παρουσία και την προσωπική τους δράση συνέβαλαν στην επιτυχία του απελευθερωτικού αγώνα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.

Ανεξάρτητα όμως από την εμβέλεια και τη σπουδαιότητα του στρατιωτικού σκέλους της αντίστασης, ο Α. Ελεφάντης, αναφέρει ότι η αντίσταση στέρησε από τις δυνάμεις του άξονα την κοινωνική επέκταση στην ενδοχώρα και τον υποχρέωσε να πολεμά μόνος εναντίον ολόκληρης της Ευρώπης και όλων των ευρωπαϊκών λαών.